

LE CHACHIMATHA SI ZURARDE LE NATIONALNI MINORITETONGE

INFORMACIAKI PATRIN

O regeringo kerrdas prezentacia ando 4to shon, ando bersh 2009, jekh nevi strategija ande politika pe le minoritetura ande e propozicija Kathar o pinzharimos kaj korkoruthni zor – le regerengoski strategija pe le nationalni minoritetura, (prop. 2008/2009:158).

Ande strategija tordjol jekh kothor pharujimatha te shaj zurajven le nationalni minoritetongi chachimatha haj te barrjol lengo rodimos pe sar vorcharelpe e minoritetongi politika. O regeringo thol pestar 70 milijoni koroni po pharrujimos savo dela andre de kathar o bersh 2010. O Budjeto pe le nationalni minoritetura si te avel karing 80 milijono koroni. O Parlamento das pinzharimos kaj kadja propozicija ando 10to Juni, 2009.

PA SOSTA ZHAL

Le minoritetongi politika sas pinzhardi sar politikako gor ando bersh 2000 kana o Svedo pinzhardas e Ramkovencia kathar le Evropako Konsiljo, kaj thol sama pe le nationalni minoritetura haj pe le Evropako zakono kaj thol sama pe le themeske kothora vaj le cine shiba. O rodipe kadale Svedickone politikasa si pe kodja te thol sama pe le nationalni minoritetura, te zurarel lengo shajimos te len parchia ando vazdimos haj barrarimos kadale purane shibange te shaj inkerdjon zhivinde. Le Svedoske Nationalni Minoritetura si le Zhudovura, le Roma, le Samura, le Svedicka Finlanderura, haj le Tornedalura. Le minoritetonge shiba si e Zhidovicko, Romani, Samicko, Finlandericko, haj Meankelicko shib. Kodja so naklam del amen pinzharimos te haljaras ke e minoritetongi politika si phari te aresas haj na dosta sas lashardo pe le nationalni minoritetongi traba.

Le Evropako Konsiljo ande pesko dikhimos pe e Svedicko politika pe le minoritetura sikhadas pel vunji gora save trobun maj lasharde.

Anda kodja le regeringoski politika pe minoritetura haj laki strategija si te vorcharen kado pherdal te:

- den maj zuralo trajo kaj le Evropako Konsiljosko konvenciji pe le minoritetura
- maj zurales te dikhen sar si phirrado e minoritetongi politika
- te marren thele e diskriminacia haj o avralimos pe le nationalni minoritetura
- te zuraren le nationalni minoritetongi korkoruthni zor haj te dashtin maj buth pendar te thon pashe
- te zurarelpe o inkerimos le nationalni minoritetonge shibango.

REGERINGSKANSLIET

Integrations- och
jämställdhetsdepartementet

INTERGRACIAKO DEPARTAMENTO HAJ DEPARTAMENTO TE AVEL CHACHIMOS MASHKAR LE ZHUVLJA HAJ LE MURSH

LE CHACHIMATHA SI ZURARDE LE NATIONALNI MINORITETONGE

NEVO ZAKONO PA LE NATIONALNI MINORITETURA

Jekh nevo zakono pa le nationalni minoritutura haj le cine shiba (SFS 2009: 724) si te pharruvelpe le adjesuthnone zakonosa pe o chajtimos te hasnin kathar e Samicko, Finlandericko haj Meankelicko shib (SFS 1999: 1175, 1999: 1176). Kadal pharrujimatha den andre i kaj e Samicko krissako zakono (SFS 1992: 1433) haj le socialosko zakono (SFS 2001: 453). Le zokonogo pharrujimos del andre angluno Januari, 2010.

Le Svedosko internationalno ashimos penel ke le minoritetonge chajtimatha si te aven phirrade pe intergo them. Anda kodja interegi panzh nationalni minoritutura tordjon thela kado jekh zakono. Pe le themeske departamentura ashel te den informacia pa le nationalni minoritetonge chachimatha pala kado nevo zakono. Jekej alome ashimos si lino te avel sama thodini haj vi barrado o hasnipe le nationalni minoritetonge shiba. Kodola nationalni minoritutura si dine o shajimos te inkeren haj te barraren phengi kultura ando Svedo, sar le glathengo barrarimos te zhanen phengo identeto haj phengi minoritetocko shib.

LE THEMESKE SAMAKE GORA BULHARDEJ

Kodja zuradi minoritetongi sama si zurardi pe le shiba Samicko, Finlandericko, haj Meankelicko andel 7 kommuni ando Norbotten – kadal gora pe savende penelpe Themeske Samake Gora – si bulharde kadja te aven andre maj buth kommunura djinde. Kadalesa penelpe ke maj buth zhene shaj lena hasna te den дума Finlandericka, haj Samicka ando kontakto le themeske departamentonca haj ke maj buthen avel chachimos kaj le cine glathenge skoli/bukja haj pe le purengo azhutimos, vaj ande jekh kothor pe Finlandericko vaj Samicko shib, aj thena intergo.

Le Themeske Samake Gora pe e Finlandericko shib si bulharde pel 18 neve kommuni. Kodola si: Botkyrka, Eskilstuna, Halstahammar, Haninge, Huddinge, Håbo, Köping, Sigtuna, Solna, Stockholm, Södertälje, Tierp, Upplands Väsby, Upplands-Bro, Uppsala, Älvkarleby, Österåker haj Östhammar. Le kommunura kaj gatha si ande le Themeske Samake Gora si Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala, haj Övertorneå.

Le Themeske Samake Gora pe e Samicko shib si bulharde pel 13 neve kommuni. Kodola si: Arvidsjaur, Berg, Härjedalen, Lycksele, Måla, Sorsele, Storuman, Strömsund, Umeå, Vilhelmina, Åre, Älvdalen haj Östersund. Le kommunura kaj gatha si ande le Themeske Samake Gora si Arjeplog, Gällivare, Jokkmokk haj Kiruna.

Le Themeske Samake Gora pe e Meankelicko shib naj bulharde. Kodol gora maj dur si le kommunura Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala haj Övertorneå.

Kodola kommunra azbade kadalestar avena le themestar zhuthinde lovenca ke pa kadal vazdine kuchimatha lenge. Vi kodola kommuna kaj naj alome kaj kadja bukji shaj den andre te rodona haj avela len chachimos te roden kadalendar love. Po regeringo ashel te shaj del andre jekh kommuna te rodel te del andre.

ZURARDE CHACHIMATHA AVRAL LE THEMESKE SAMAKE GORA

Jekheske si slobodo te hasnil ande Finlandericko, Meankelicko haj vi Samicko shib ando kontakto le themeske departamentonca, te zhanela kothe bukjara kadi shib minoriteticko, ande o pushimos. Jekheske si slobodo pe purengo azhutimos pe e Finlandericko, Meankelicko haj pe Samicko shib, te si le kommuna shajimos varikaste kaj zhanel kadal shiba. Le Themeske Samake Gora si te rodel te aven manush save zhanen le Finlandericka, Meankelicka haj Samicka shiba kaj trobuja ando kontakto le themeske departamentonca vaj ando sascharimos le purengo. Pe kado penelpe ke si pharrujimos ando zakono le socialosko.

INTERGRACIAKO DEPARTAMENTO HAJ DEPARTAMENTO TE AVEL CHACHIMOS MASHKAR LE ZHUVLJA HAJ LE MURSH

LE CHACHIMATHA SI ZURARDE LE NATIONALNI MINORITETONGE

Jekhes kanagodi si chajtimos te lel hasna kathar e Finlandericko haj e Samicko shib ande le kontaktura peske Parlamentosko ombudsmanosa, Justitietkanslernosa, Försäkringskassanosa, Skatteverketosa, haj le Diskriminaciake Ombudsmanosa andel pushimatha save si phangle kaj kodo jekh vaj kaver kaj zhal ande lesko than.

PURANJIMOS ANDA SOSTE ASHENAS LASHE LE THEMESKE DEPARTAMENTURA

Pala o zhivindimos le Evropake Konsiljosko konvencia le minoritetonge trobun lasharde pherdal te dichol vuzhes anda soste si te ashen lashe le themeske departamentura. O Länsstyrelsen ando Stoholmo haj o Samitinget (Samengikris) si te aven kola kaj thon sama pe sar si phirradi e bukji pe le minoritetura. Kadala departamentura si te den zhanimos haj informacia haj kasavendar bukja le kavera samenge departamenton te shaj phirraven o zakono kethanes le kodole kummunonca so trobunpe haj le samenge goranca.

O Länsstyrelsen ando Stoholmo haj o Samitinget (Samengikris) si te vzaden o zhanimos haj pinzharimos pa le nationalni minoritetura haj le Svedosko ashimos te inkerel kadal zakonura. O Samitinget vi sit e ashel lasho te vazdel jekh internetosko rig te del informacia pa le nationalni minoritetura.

O Samitinget (Samengikris) maj dur si te alol o drom pe – haj na ferdi te ingerel – e bukji pe Samicko shib. O parlamento hag o regeringo shaj kuvel o divino le rodimasko pe le themeski poltika la shibaki, ferdi o aresipe le Samickone shibako ashel po Samitinget (Samengikris).

Le Diskriminaciako Ombudsmano si te phirrael peski bukji maj dur pa le nationalni minoritetura maj dur. O nevo zakono pe diskriminacia (SFS 2008: 567) del azhutimos kaj le Diskriminaciako Ombudsmano te vazdel jekhuthne chajtimatha le nationalni minoritetonge, pherdal vi kodo te vazdel informacia pa diskriminacia mashkar kadal manush.

ZURARDO ASHUNIMOS

Kodola nationali minoritetonge korkoruthni zor haj lengo shajimos te aven ashunde trobul zurardo te shaj o Svedo maj zurales tholpe te inkerel le zakonura ande le minoritetongi konvenciji. Maj lasho shajimos te aven ashunde le nationalo minoritetura si po mashkar te shaj dichol le grupposko problemo mashkar savorrende maj vuzhes.

Kodola nationali minoritetonge chachimatha te aven ashunde haj dine than si ramome ando zakono pe le nationalni minoritetongo haj cine shibango. Defjal bari bukji si kodole nationalni minoriteton te avel dino ashunimos haj divano ando lokalno pushimos ke buthivar si von azbade kathar ashimos kadale pushimathengo.

Le organizacijengo kaj kerren bukji anda le nationalni minoritetura, lengo azhutimos lovenca avel vazdino de kathar le bersheko budgeto 2010. Pala kodja si baro punkto haj hasna te aven vazdine le minoritetonca divanura haj ashunimatha kathar le Themeske Samake Gora.

THODINIMOS TE ZURAJVEN LE MINORITETONGE SHIBA

Le nationalni minoritetonge shibango angljipe chi zhanas sosko avela ando Svedo. Vunji shiba, sar o Sud Samicko, sip e lathe barri darr. Trobun droma line opre te shaj zurajven, te inkerdjon haj te zhivindinpe le minoritetinge shiba. Te zhivnidijpe jekh shib penelpe ke te shaj lel pesko than pale trobul te avel divinime.

Pasha kadala droma save si thodine te len thele o pharimos jekheske te hasnil ande peski minoriteticko shib ando kontakto le themeske departementosa sit e aven vazdine vi duj shibake centrumura kaj bukji avel kerdi pe e gor e Sud Samicko ando Östersund haj Tärnaby. O Samitinget (Le Samengikris) avel o shero pe kadala shibake centrumura save kerrena bukji te barrjol haj te zurajvel o hasnimos kathar e Samicko shib.

INTERGRACIAKO DEPARTAMENTO HAJ DEPARTAMENTO TE AVEL CHACHIMOS MASHKAR LE ZHUVLJA HAJ LE MURSH

LE CHACHIMATHA SI ZURARDE LE NATIONALNI MINORITETONGE

O regeringo thol azhutimos lovengo de kathar haj kusa le budjetosko bersh 2010 pe le zhivindimaske shajimatha ande le nationalni minoritetongi shiba. Kado azhutimos si thodino kodola jekheske haj avena hulade pala rodimos kathar le themesko departamento kaj regeringo lela decizia pe. Pasha kadja avena love thodine pe e sama le shibako pel nationalni minoritetonge shiba haj anglunimastar o Meankeli avela angluno pe lista. Te shaj zurardjol e Samicko shib vazdelpe o intergrenime sicharimos le Samenge de kathar haj kusa o bersh 2010 (o integrerime Samicko sicharimos si phirrado andel kommunge anglune skoli haj penel ke o student shaj lel o sichimos ande Samicko shib haj shaj mangel maj buth sichimos ande Samicko pasha le sicharimatha ande dejaki shib).

GORAKO ANAV PE E MINORITETICKO SHIB

Gorako anav pe e minoriteticko shib si jekh barri bukji pe o barrimos ande kultura sar jekh kothar ande lathe pe savathe trobul sama kathar kodol kaj parancholin po them. Te shaj dichol maj vuzhes kodole kulturako kothor o Vägverketoske si te thol le gorango anav pe le minoritetongi shib opre pe le dromeske rama. Le themeske departamentura haj le kommunonge departamentura trobun te den sama pe le anava le gorenge haj le rama pherdal te aven pe le minoritetonge shiba. Le gorange anava trobun te aven pe le minoritetonge shiba vi pe le pochake adressura.

ZHAN MAJ BUTH

Maj buth informacia shaj les pa le nationalni minoritetura, e minoritetongi politika, le minorietongi konvencia haj propozicijia 2008/09: 158 si pe le regeringoske internetoski rig www.mansligaratigheter.se haj www.regeringen.se/integration.

E propozicija shaj kjinelpe pe le Parlamentosko ramengi kontora (riksdagens tryckerieexpedition), telefono. 08-786 5810 vaj shaj cirdes les thele kathkar www.regeringen.se

Pushimatha pa so tordjola ande kadja ram shaj aven dine kaj o than pe le diskriminaciake pushimatha, integraciake haj jekhimos mashkar le mursh haj zhuvlja (Enheten för diskrimineringsfrågor, Integrations- och jämställdhetsdepartamentet), telefono. 08-405 10 00.

REGERINGSKANSLIET

Integrations- och
jämställdhetsdepartementet